

THỰC TRẠNG VÀ HƯỚNG KHAI THÁC MẢNG VĂN HỌC THIẾU NHI TRONG THỜI ĐẠI MỚI

Hà Thu Thủy

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Văn học thiếu nhi là mảnh ghép không thể thiếu trong bức tranh toàn cảnh văn học Việt Nam. Tuy vậy, so với mảng văn học dành cho người lớn, văn học thiếu nhi chưa nhận được sự quan tâm đúng mức cả từ phía người sáng tác và tiếp nhận. Với mục tiêu mang đến cái nhìn khách quan về vai trò và sự cần thiết phát triển mảng văn học này, bài viết đề cập tới vấn đề thực trạng sáng tác và tiếp nhận các tác phẩm văn học thiếu nhi hiện nay, từ đó đưa ra hướng khai thác tối ưu nhằm thúc đẩy sự phát triển mảng văn học quan trọng nhưng đang bị bỏ ngỏ của văn học nước nhà.

Từ khóa: Thực trạng, khai thác, văn học thiếu nhi, thời đại mới.

Nhận bài ngày 17.1.2021; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 22.2.2021

Liên hệ tác giả: Hà Thu Thủy; Email: htthuy@daihocthudo.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Văn học thiếu nhi là một bộ phận không thể tách rời của văn học dân tộc. Đó là những tác phẩm văn học dân gian và văn học viết chứa đựng giá trị tư tưởng nhân văn cao cả, hoàn thiện cả về nội dung và hình thức. Qua thời gian, mảng văn học này không ngừng phát triển với sự ra đời của những tác phẩm mới, góp phần thúc đẩy sự trưởng thành của văn học Việt Nam. Có một nghịch lý là xã hội càng phát triển, giới trẻ lại càng xa rời việc đọc sách - một hoạt động rất có ý nghĩa để tiếp nhận tri thức, rèn luyện tư duy và giải trí. Các sáng tác văn chương nói chung, các tác phẩm văn học thiếu nhi nói riêng đang dần thưa vắng, thiếu đi những tên tuổi gắn liền với tuổi thơ của mỗi người như các thế kỷ trước. Nhìn nhận đúng thực tế để đưa ra nhận xét khách quan, từ đó tìm hướng khắc phục hạn chế là việc làm cần thiết để khôi phục lại vị thế vốn có của mảng văn học thiếu nhi Việt Nam.

2. NỘI DUNG

2.1. Đặc trưng của Văn học thiếu nhi

Văn học thiếu nhi là những tác phẩm được sáng tác dành riêng cho lứa tuổi thiếu nhi, hay là những tác phẩm văn học dành cho người lớn nhưng đã đi vào phạm vi đọc của trẻ. Cũng như các bộ phận văn học khác, văn học thiếu nhi mang những đặc điểm riêng biệt, góp phần tạo nên sự đa dạng cho nền văn chương nước nhà.

Về nội dung, đề tài: Văn học thiếu nhi là những sáng tác hướng tới đối tượng tiếp nhận có sự đa dạng về tâm lý lứa tuổi, với góc nhìn của trẻ thơ và xuất phát từ chính cảm xúc hồn nhiên, tươi vui của trẻ thơ. Từ những đề tài quen thuộc trong cuộc sống: Gia đình, nhà trường, bạn bè, thế giới tự nhiên,... các tác phẩm văn học thiếu nhi có vai trò quan trọng trong việc giáo dục toàn diện nhân cách trẻ em cả về đạo đức, trí tuệ và tình cảm thẩm mỹ. Những hình tượng nghệ thuật giàu giá trị nhân văn do các nhà văn dày công sáng tạo trong tác phẩm sẽ gây được ấn tượng sâu sắc, tác động nhẹ nhàng đến nhận thức, tư tưởng, tình cảm của trẻ, dạy các em biết những việc nên làm và tránh những điều chưa tốt: “Bàn chân của bé/ Đi dép đẹp thêm ra/ Dép cũng vui thích lắm/ Theo chân đi khắp nhà” (Phạm Hồ). Văn học thiếu nhi cũng giữ vai trò quan trọng trong việc phát triển ngôn ngữ, cung cấp vốn từ ngữ không lồ, đặc biệt là những từ ngữ nghệ thuật, từ đó giúp các em hình thành khả năng diễn đạt mạch lạc, giàu hình ảnh và biểu cảm.

Về thể loại: Mảng văn học thiếu nhi rất đa dạng, bao gồm các tác phẩm thơ, truyện thơ, truyện ngắn, truyện dài, tiểu thuyết, tự truyện, truyện tranh,... thuộc hai bộ phận: Văn học do người lớn sáng tác và chính các em sáng tác. Trong đó, các tác phẩm do các em sáng tác chiếm số lượng ít nhưng lại là phần định hình rõ nhất đặc trưng của văn học thiếu nhi, bởi cho dù nó không đạt được đến độ sâu sắc như người lớn nhưng lại gần gũi, gần bó với các em hơn. Mỗi thể loại đều có những đặc điểm cơ bản riêng biệt, như thơ thiên về tính nhạc và bộc lộ cảm xúc, truyện lại chú trọng đến nhân vật và cốt truyện,... những yếu tố này luôn có sự giao thoa, kết hợp lẫn nhau để tạo nên những trang sách vui nhộn, hấp dẫn dành cho các bạn nhỏ.

Về ngôn ngữ: Văn học thiếu nhi là những tác phẩm giàu chất thơ, chất truyện, có sức lôi cuốn và cảm hóa mạnh mẽ. Ngôn từ hồn nhiên, trong sáng, ngắn gọn, dễ hiểu pha trộn với yếu tố hài hước, hóm hỉnh và tình nghịch là “viên kẹo ngọt” hấp dẫn các em nhỏ ngay từ những trang sách đầu tiên. Đặc điểm này xuất phát từ chính bản chất ngây thơ, ngộ nghĩnh của trẻ con, bởi đây là lứa tuổi còn được thỏa sức chơi đùa, được vô tư tận hưởng những điều mới mẻ của cuộc sống xung quanh. Đứa trẻ nào cũng đầy mơ mộng và lãng mạn, trong mắt các em chỉ đơn giản là những gì có thể nhìn thấy như góc sân và khoảng trời, bông hoa hay ngọn cỏ, lớp học hay con đường quen thuộc hàng ngày,... Nếu văn xuôi, các nhà văn, nhà thơ thường sử dụng những câu đơn, ngắn, vừa sức với khả năng tiếp nhận của trẻ nhỏ thì trong thơ, các thể thơ 3, 4, 5 chữ gần với đồng dao vừa tạo sự vui nhộn, giàu nhịp điệu, vừa giúp các bạn nhỏ dễ đọc, dễ thuộc, dễ nhớ. Các em cũng có thể tưởng tượng ra cả những điều xa vời, huyền diệu như trong truyện cổ tích để tạo nên những trang văn được lấp đầy bởi từ ngữ, hình ảnh li kì, ấn tượng.

2.1.1. Thực trạng sáng tác và tiếp nhận văn học thiếu nhi

2.1.1.1. Những “khoảng trống” đáng suy ngẫm

Cùng với văn học dân gian, văn học viết Việt Nam (trong đó có văn học thiếu nhi) những thế kỷ trước đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận. Với đội ngũ sáng tác đông đảo, đa dạng về phong cách, giàu có về sức khám phá tìm tòi, người đọc biết đến tên tuổi của nhiều cây bút trẻ dành trọn tâm huyết cho mảng văn học thiếu nhi như: Võ Quảng, Phạm Hồ, Đoàn Giỏi, Xuân Quỳnh, Tô Hoài, Nguyễn Trọng Tạo, Phong Thu,... sau có Nguyễn Nhật Ánh,

Trần Thiên Hương, Nguyễn Quang Thiều, Lê Cảnh Nhạc, Nguyễn Thị Thu Thủy, Quế Hương, Nguyễn Thúy Loan,... nhưng giờ họ đều đã bước vào tuổi trung niên, cao niên hoặc đã ra đi. Hiện nay, sách viết cho thiếu nhi không ít, nhưng chủ yếu là sách về kỹ năng, giáo dục đạo đức, giới tính, và hầu hết là truyện tranh hoặc sách dịch.

Trong chương trình học các cấp, những tác phẩm nổi tiếng như *Dế Mèn phiêu lưu ký* (Tô Hoài), *Đất rừng phương nam* (Đoàn Giỏi), *Lá cờ thêu sáu chữ vàng* (Nguyễn Huy Tưởng), *Tuổi thơ dữ dội* (Phùng Quán),... vẫn luôn được chú trọng khai thác mà thiếu đi những tác phẩm mới. Không phải ngẫu nhiên mà người lớn lại “lo âu về sự nghèo nàn trong hưởng thụ văn hóa của lứa tuổi thiếu nhi” [9]. Đội ngũ nhà văn viết cho thiếu nhi ngày càng thưa vắng, bởi mặc dù có những cái tên mới nổi và đạt được những thành tựu bước đầu như: Đặng Chân Nhân, Nguyễn Lâm Thắng, Nguyễn Hương, Trần Đức Tiến, Nguyễn Ngọc Thuần, Nguyễn Ngọc Tư, Ngô Gia Thiên An,... nhưng phần lớn họ coi viết văn cho thiếu nhi chỉ là “phụ thêm”, là “tay trái”. Mối quan tâm thực sự của phần lớn nhà văn là mảng văn học dành cho người lớn - nơi được coi là mảnh đất rộng hơn, nhiều tiềm năng để khai thác hơn.

Số lượng nhà xuất bản chuyên về sách cho thiếu nhi hiện nay cũng còn quá ít, chỉ có 2 đơn vị là Nhà xuất bản Kim Đồng và Nhà xuất bản Trẻ là nổi bật hơn cả. So với thị trường sách văn học dành cho người lớn, mảng văn học thiếu nhi đang bị “nhấn chìm”, bị “lãng quên”. Những tác phẩm văn học thiếu nhi được các độc giả tìm đọc nhiều lại đa phần là các tác phẩm nước ngoài đã được dịch sang tiếng Việt: *Truyện cổ Andecxen*, *Truyện cổ Grim*, *Harry Potter* (J.K.Rowling), *Peter Pan Câu bé biết bay* (J.M.Barrie), *Mất sói* (D.Pennac), *Khu vườn bí mật* (Hodgson Burnett), *Totto-chan: Cô bé ngồi bên cửa sổ* (T.Kuroyanagi),... dù các tác phẩm này đã được tái bản nhiều lần. Chiếm số lượng nhiều trong thị trường văn học cho thiếu nhi là các tác phẩm truyện tranh, chủ yếu được xây dựng dựa trên cốt truyện của các câu chuyện cổ tích, truyền thuyết, ngụ ngôn,... hay là những mẫu chuyện nhỏ, hình nhiều, chữ ít. Những tên tác phẩm văn học hiện đại dành cho thiếu nhi được viết bằng tiếng mẹ đẻ đang dần trở thành một thứ “xa xỉ” giữa cái sôi động của thị trường sách Việt.

2.1.1.2. Nguyên nhân tạo nên “khoảng trống”

Thứ nhất: Văn hóa đọc (ở cả người lớn và trẻ em) đang thực sự có vấn đề. Trong thời đại mới - thời đại công nghệ số, đâu đâu người ta cũng dễ dàng bị cuốn theo hàng ngàn hình thức giải trí khác mà ít quan tâm tới việc đọc sách. Nếu có đọc, các em nhỏ cũng mê đọc truyện tranh hơn truyện chữ. Thơ lại càng bị lạnh nhạt hơn. Tác phẩm viết ra không đến được tay bạn đọc, không được tìm, không bán được,... đương nhiên sẽ tác động đến tâm lý của người cầm bút. Tuy nhiên, phải khẳng định rằng đây không phải là nguyên nhân chính dẫn tới việc văn học thiếu nhi mất đi chỗ đứng trong lòng độc giả, bởi minh chứng vẫn có những tác phẩm được tìm kiếm nhiều, tái bản liên tục như một số tác phẩm văn học dịch hoặc các mẫu chuyện của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh.

Thứ hai: Xuất phát từ quan niệm “viết truyện cho thiếu nhi là việc quá dễ dàng” của một bộ phận tác giả. Là những con người đang khao khát khẳng định vị trí, các cây bút trẻ thường chọn mảng văn học dành cho người lớn nhiều hơn là viết những điều hoặc ngây ngô, viễn

vông, hoặc phải tuân thủ theo những chuẩn mực gò bó về đạo đức, giáo dục, lứa tuổi,... Số lượng tác giả viết cho các em vốn đã ít, số người chuyên viết cho các em lại càng thưa thớt hơn nữa. Trước đây có những tên tuổi đã dành cả sự nghiệp của mình cho văn học thiếu nhi như: Định Hải, Phong Thu, Trần Quốc Toàn, Nguyễn Nhật Ánh,... giờ thật khó để tìm được một vài cái tên. Cũng có những cây bút trẻ vào đời bằng một vài tác phẩm viết cho thiếu nhi, nhưng rồi cũng nhanh chóng chuyển sang mảng văn học dành cho người trưởng thành.

Thứ ba: Sách, truyện văn học dành cho thiếu nhi chưa tạo được sức hấp dẫn với các em. Trong số những cây bút dấn thân vào mảng văn học cho thiếu nhi, không ít người sa lầy vào lối viết nặng tính giáo điều, hoài cổ, cố tình dùng tác phẩm của mình để “dạy dỗ” các em những điều mà theo họ là đúng với luân lý, đạo lý thông thường. Hoặc có khi, người viết quá lạm dụng việc nhân hóa sự vật, sự việc; gán ghép một cách thô sơ, rời rạc tính cách, hành động, tâm trạng,... của con người vào các con vật hay đồ vật, khiến trang sách trở thành những câu chuyện đồng thoại vụng về, khiên cưỡng, nực cười. Bản chất của văn học thiếu nhi phải nằm ở sự hồn nhiên, ngây thơ, là những điều gần gũi và thân thuộc với cuộc sống hàng ngày của các em. Điều đó có nghĩa là người viết phải biết khơi gợi, biết ẩn náu đi những bài học nhẹ nhàng đằng sau cái sự tự nhiên đó. Bằng cách “mưa dầm thấm lâu”, bạn đọc nhí dần nhận ra bài học đạo đức mới mẻ, sâu sắc đằng sau những chi tiết hài hước, hóm hỉnh trong tác phẩm. Có như vậy, văn học thiếu nhi mới khẳng định được chỗ đứng cho mình.

Thứ tư: Chất lượng giáo dục trong nhà trường phổ thông (cả cao đẳng, đại học) còn nhiều điều đáng suy ngẫm. Việc giáo dục theo “khuôn mẫu”, “sách vở” đã hạn chế khả năng tư duy và trí tưởng tượng của học sinh. Không khó để tìm được một bài văn mẫu với hướng dẫn cụ thể về các ý, cách sắp xếp các ý trong các cuốn tài liệu tham khảo hay trên mạng internet. Nhiều giáo viên dạy văn nhưng không có chất văn, kiến thức không vượt ra được khuôn khổ sách giáo khoa, đã biến những giờ học văn trở nên nặng nề, nhàm chán, vô vị. Sách văn học (trong đó có văn học thiếu nhi) bị ghẻ lạnh cũng là điều dễ hiểu.

Thứ năm: Các nhà xuất bản còn ít đầu tư truyền thông và quảng bá sách văn học dành cho thiếu nhi. Sự sôi động của mảng văn học dịch và việc xuất hiện quá nhiều dòng truyện tranh (cả trong và ngoài nước) chủ yếu mang tính giải trí tức thời đã khiến các tác phẩm văn học nội địa có giá trị nhân văn sâu sắc và tính thẩm mỹ cao đang dần bị lép vế, nhấn chìm.

2.1.1.3. Những “điểm sáng” đầy hy vọng

Giữa bức tranh có phần ảm đạm trên bóng vụt lên những tia sáng đáng để mỗi người hy vọng vào sự khởi sắc. Thị trường sách thiếu nhi Việt Nam gần đây nổi lên một vài hiện tượng tiêu biểu, được viết bởi những “nhà văn” nhỏ tuổi như: Hà Thủy Nguyên với tiểu thuyết ở tuổi 16, Đỗ Nhật Nam với cuốn tự truyện viết ở tuổi 11, Cao Việt Quỳnh viết tiểu thuyết giả tưởng ở tuổi 12,... Các nhà xuất bản cũng có những động thái mới khi giới thiệu tới độc giả hàng loạt ấn phẩm văn học thiếu nhi mới như *Cua kênh vượt vũ môn* của Phạm Thanh Quang, *Thành Messi* của Mai Bửu Minh, *Anh em*, *Hồ biến* của Trần Tùng Chinh, *Mùa tiểu học cuối cùng* của Lê Văn Nghĩa, *Bên suối, bật tai nghe gió* của Văn Thành Lê,... Đặc biệt sự kiện ra mắt cuốn *Nhật ký của nhóc Alvin siêu quậy* của tác giả nhí - Nguyễn Khang Thịnh (học sinh

lớp 7 trường THCS Nguyễn Siêu - Hà Nội) đã gây được tiếng vang lớn, bởi tác phẩm giống như sự “lột xác” của những cô cậu nhóc muốn phá vỡ những khuôn mẫu và luật lệ nghiêm ngặt, nhàm chán của cuộc sống; là tiếng nói của trẻ em mong muốn được người lớn lắng nghe, chia sẻ. Phía các nhà sản xuất, tài trợ cũng có những hoạt động hướng tới các ấn phẩm văn học thiếu nhi. Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam tổ chức Lễ ra mắt Tủ sách Văn học trẻ nhằm giới thiệu tới độc giả trẻ những tác phẩm văn học có giá trị, góp phần phát triển văn hóa đọc lành mạnh trong lứa tuổi học sinh. Giải thưởng Thiếu nhi Dế Mèn (lần thứ nhất - năm 2020) đã gặt hái được nhiều thành công, tìm kiếm và vinh danh nhiều tác giả trong lĩnh vực văn học, âm nhạc, hội họa, sân khấu,... Ban tổ chức đã trao 2 giải Khát vọng Dế Mèn cho 2 tác giả nhí thuộc lĩnh vực văn học: Nguyễn Chí Ngoan với truyện ngắn *Mộng giang hồ* và Cao Khải An với tác phẩm *Chuyện của Bắp ăn mơ và xóm Đồi Rom*. Đây là những tác phẩm khai thác đề tài cuộc sống, thể hiện cái nhìn hồn nhiên nhưng cũng thấm đẫm tình thương yêu của con trẻ.

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh - người bạn thân thiết với thiếu nhi Việt Nam một lần nữa gặt hái thành công khi truyện dài *Làm bạn với bầu trời* dành giải thưởng lớn Hiệp sĩ Dế Mèn. Với một nhà văn vào tuổi hoa niên như Nguyễn Nhật Ánh, việc giữ cho mình “tâm hồn thật trong trẻo” và cảm nhận cuộc sống bằng cái hồn nhiên của con trẻ là điều rất đáng trân trọng, bởi tác phẩm viết cho thiếu nhi phải khiến các em cảm thấy hấp dẫn, dễ rồi “nhờ những câu chuyện giản dị, mang hình bóng xứ Quảng, sẽ gieo vào lòng các em những hạt giống của lương thiện” [11]. Tiếp sau thành công của giải thưởng Dế Mèn, tại Giải thưởng Sách quốc gia năm 2020, hai tác phẩm văn học thiếu nhi *Sài Gòn của em* (Lê Thu, Hoàng Nguyên) và *Chào thế giới bây giờ con đã đến* (Lê Minh Quốc) đã để lại những ấn tượng sâu sắc cho độc giả. Những tín hiệu khả quan trên đây đáng để cho chúng ta tin vào sự bùng nổ của những mầm xanh trên cây văn học thiếu nhi nước nhà.

2.2. Hướng khai thác văn học thiếu nhi

Để có thể lan tỏa ánh sáng hy vọng và lấp đầy những khoảng trống còn tồn tại, thiết nghĩ cần phải có những giải pháp đồng bộ và quyết liệt từ mọi phía.

Về phía người sáng tác: Cần viết các tác phẩm từ chính góc nhìn “trẻ thơ”, phải tìm hiểu và nắm bắt được tâm sinh lý trẻ nhỏ, viết như các em suy nghĩ về cuộc sống và dành cho các em. Hãy để các tác phẩm văn học như người bạn đồng hành, phản ánh tâm tư, nguyện vọng thay các em. Điều này không đồng nghĩa với việc các tác giả chỉ đi theo lối mòn cũ, tập trung vào những mảng đề tài đã quá quen thuộc. Tài năng của người cầm bút là phải biết phát hiện và dũng cảm mở ra những con đường mới. Trong văn học thiếu nhi Việt Nam hiện đã có những vấn đề mới mẻ được đề cập như: Xúc cảm của tuổi mới lớn, quan hệ giữa người lớn và trẻ em, những suy nghĩ, hành động không theo quy chuẩn hàng ngày của con trẻ,... Các tác phẩm cũng lấy bối cảnh vừa hiện thực vừa kì ảo, vừa gần gũi thân thuộc vừa cao xa. Điều này chắc hẳn sẽ góp phần tô điểm thêm bức tranh giàu màu sắc văn học thiếu nhi Việt Nam.

Về phía nhà xuất bản và các đơn vị phát hành sách: Cần có sách lược đúng đắn và kịp thời; cần đầu tư nhiều hơn các chiến dịch quảng cáo gắn với các chương trình đưa sách tới

các trường ở vùng núi, nông thôn. Các tủ sách quen thuộc dành cho thiếu nhi như: Tủ sách Thơ với tuổi thơ, Tuổi hoa, Tác giả tác phẩm, Danh nhân Việt Nam, danh nhân Thế giới,... cần tiếp tục được đầu tư kỹ lưỡng, tuyển chọn nhiều tác phẩm mang giá trị giáo dục và thẩm mỹ lớn lao, góp phần làm phong phú thêm kho tàng kiến thức cho tuổi thơ, khơi dậy tình yêu văn chương, nâng cao hứng thú và thị hiếu đọc sách văn học của các em. Bên cạnh đó, việc đẩy mạnh xã hội hóa hoạt động xuất bản và phát hành cũng cần được chú trọng, bởi đây là quy luật phát triển tất yếu của mỗi quốc gia. Các buổi ra mắt, giới thiệu sách của các nhà xuất bản cần gắn với chủ đề cụ thể, thông qua nhiều hình thức thể hiện để lôi cuốn sự quan tâm của các độc giả nhí và phụ huynh như: Ngày hội Sách, Triển lãm sách, dự án sách cho tương lai..., từ đó có thể tranh thủ sự ủng hộ của các tổ chức thiện nguyện và các “Mạnh Thường Quân”, lập nên các quỹ chung tay vì sự phát triển của văn học dành cho thiếu nhi. Với các chiến dịch quảng bá đó, nhiều đầu sách chắc hẳn sẽ tới được tay người đọc và nhận được sự phản hồi tích cực từ phía người tiếp nhận.

Về phía các cơ quan ban ngành quản lý văn hóa: Cần mở rộng thêm những cuộc thi viết cho thiếu nhi, nỗ lực tìm kiếm và nuôi dưỡng các tài năng văn chương nhí. Đồng thời, cũng cần có những chính sách khuyến khích, các giải thưởng và đãi ngộ tốt để thu hút các em. Ví như Hội Nhà văn Việt Nam là tổ chức mang tính xã hội, nghề nghiệp cao nhất của các nhà văn nên tổ chức các cuộc vận động sáng tác thường niên (cũng có thể phối hợp với các cơ quan hay tổ chức chủ quản khác), đặc biệt chú trọng đến giải thưởng dành cho các tác phẩm văn học thiếu nhi. Cách tổ chức dưới hình thức “Trại sáng tác văn học” hay “Olympic văn học” cũng cần được khuyến khích đẩy mạnh thành phong trào rộng khắp, thu hút nhiều cây bút tài năng và tâm huyết với mảng văn học thiếu nhi tham gia.

Về phía các nhà nghiên cứu, phê bình văn học: Cần quan tâm nhiều hơn đến mảng sáng tác văn học thiếu nhi. Bên cạnh vai trò là cầu nối để các em tiếp cận văn học, các nhà nghiên cứu, phê bình văn học cũng cần phát hiện và theo sát, bồi dưỡng các cây bút tiềm năng, hướng dẫn các em để có thể điều chỉnh và hoàn thiện tác phẩm của mình. Các nhà phê bình cũng cần nhìn nhận vai trò của văn học dành cho thiếu nhi quan trọng không kém gì văn học dành cho người lớn, bởi lâu nay chỉ có rất ít người viết phê bình về mảng văn học này.

Về phía gia đình: Cha mẹ và những thành viên ruột thịt trong gia đình cần đóng một vai trò quan trọng trong việc định hướng và hình thành văn hóa đọc cho con em mình. Thực trạng các em say mê và hứng thú hơn với truyện tranh, không mặn mà với truyện chữ đang diễn ra hàng ngày, hàng giờ mà không mấy ai quan tâm. Điều này đương nhiên xuất phát từ đặc điểm tâm sinh lý của các em nhỏ, nhưng nếu được người lớn định hướng ngay từ đầu thì chắc hẳn các em sẽ không để thị trường sách chữ rơi vào quên lãng như hiện tại. Cha mẹ cũng nên quy định thời gian cho con em mình dùng điện thoại, ipad, tivi,... để tăng thời gian kể các câu chuyện cổ tích hay các câu chuyện hiện đại có giá trị giáo dục cho các em nghe, từ đó dần hình thành ở các em thói quen đọc sách. Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh cũng đã từng đưa ra lời khuyên tới các cha mẹ: “Thói quen đọc sách là sự nổi dãi thói quen nghe chuyện dưới hình thức chủ động, đã hình thành một cách tự nhiên với một đứa trẻ. Đó là một hành vi, một nhu cầu như chạy nhảy, bơi lội, đùa nghịch, hát hò, vẽ vờ. Nhưng hạt giống của thói

quen đó phải được và phải có ai đó gieo trồng trong đầu đứa trẻ từ thuở ấu thơ. Bằng những câu chuyện kể, bằng những cuốn sách làm quà để nhu cầu đọc sách nảy mầm và trở thành một khát khao tự nhiên như cỏ cây khát ánh sáng và khí trời,..."

3. KẾT LUẬN

Nhà văn Võ Thu Hương - tác giả của nhiều tác phẩm văn học thiếu nhi được độc giả yêu thích thời gian gần đây như Những đóa hoa mặt trời, Ông già Noel ơi, Góc nhỏ yêu từng chia sẻ: “Để các em nhỏ quan tâm tới sách, nhà văn cần “gác” cái tôi cá nhân lại, quan sát và lắng nghe thiếu nhi nhiều hơn để viết. Những câu chuyện phải gần gũi với cách nghĩ của độc giả mới gắn kết được độc giả và trang viết,... Bên cạnh đó, sự quan tâm của những người viết với nhau, sự quan tâm của độc giả - đặc biệt là độc giả nhí cũng chính là liều thuốc tinh thần vô cùng đáng quý đối với tác giả viết cho thiếu nhi, góp phần khích lệ, động viên các tác giả sáng tạo nhiều tác phẩm đáp ứng mong muốn, kỳ vọng của bạn đọc.”. Phát triển mảng văn học thiếu nhi sẽ là con đường ngắn nhất, hiệu quả nhất để rèn thói quen đọc sách, thúc đẩy khả năng tư duy và viết lách cho các bạn nhỏ - những mầm non tương lai của đất nước - thế hệ cần được quan tâm và bồi dưỡng hơn cả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lã Thị Bắc Lý (2006), Giáo trình *Văn học trẻ em*, Nxb. Đại học Sư phạm.
2. Lã Thị Bắc Lý (2016), *Văn học thiếu nhi Việt Nam thời kỳ hội nhập*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
3. Vân Thanh (2019), *Văn học thiếu nhi Việt Nam - Một số vấn đề về tác phẩm và thể loại*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
4. Cao Đức Tiến (chủ biên), Dương Thị Hương (2007), Giáo trình *Văn học*, Nxb. Đại học Sư phạm.
5. Bùi Thanh Truyền (2014), Giáo trình *Văn học 1: Lí luận văn học và văn học thiếu nhi*, Nxb. Đại học Huế.
6. Bùi Thanh Truyền (2014), Giáo trình *Văn học 2: Thi pháp văn học thiếu nhi*, Nxb. Đại học Huế.
7. Bùi Thanh Truyền (2015), *Nẻo vào văn học thiếu nhi*, Nxb. Văn học.
8. Bùi Thanh Truyền (2019), *Văn học thiếu nhi*, Nxb. Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh.
9. Phạm Quang Trung, 2012, *Vì sao văn học thiếu nhi của chúng ta chưa hay*, Hội thảo Văn học cho thiếu nhi - nhìn từ miền Đông Nam Bộ.

THE SITUATION AND APPROACHES TOWARDS EXPLOITING CHILDREN'S LITERATURE IN THE NEW ERA

Abstract: Children's literature is an indispensable piece of the literary panorama of Vietnam. However, compared to literature for adults, children's literature has not received adequate attention from both the creator and receiver. With the aim of providing an objective view of the role and the need for this literary development, the article mentions the current situation of composing and receiving children's literary works, thus providing an optimal exploitation in order to promote the development of children's literature which is important for national literature, but seems still to be left opened for a long time.

Keywords: Current situation, exploitation, children's literature, new era.